

(Bu makale Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, "Kalkınmada Anahtar Verimlilik" Dergisi Eylül-Ekim 2011 sayısından alınmıştır)

YAZMA VERİMLİLİĞİ AÇISINDAN F KLAVYE

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler eğitim alanını doğrudan etkilemekte, okuma ve yazma becerilerinde önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eskiden yazı yazma denilince kalemle yazma, yazıları kopyalama, dik ve bitişik eğik yazılar yazma, mürekkeple süslü yazma gibi çalışmalar akla gelirdi. Günümüzde ise bilgisayar, ipad, cep telefonu derken klavye ve

tuşlarla yazma hızla yayılmaktadır. İnsanlar yazı yazmak için daha işlevsel ve kolay hareketleri içeren teknolojik araçları tercih etmektedir. Böylece kalemin yerini giderek klavye ve tuşlar almaktadır. Klavyede yazı yazma süreç ve becerileri değişmekte, tuşların yerini bulma, doğru ve hızlı yazma gibi özellikler öne çıkmaktadır. Klavye ile birlikte yazma biçimi, hızı ve niteliği değişmektedir. Bu durumun gelecek yıllarda da süreceği, teknolojik gelişmelerin bütün insanları klavye kullanmaya zorlayacağı, yazma alanında yeni beceri ve alışkanlıkların ortaya çıkacağı öne sürülmektedir. Ayrıca bu gelişmelerin zihin yapımızı ve düşünme biçimimizi etkileyeceği dile getirilmektedir.

Klavye kullanma alışkanlığı okullarda da yayılmaktadır. Okullarda çoğu öğrencinin yazı yazmak için bilgisayarı tercih ettiği, klavye ve tuşlarla ekrana yazdığı görülmektedir. Özellikle hızlı not almak ve paylaşmak için klavye tercih edilmektedir. Hatta yazı çalışmaları bile Word ve TextEdit gibi bilgisayar dosyaları üzerinde yapılmaktadır. Araştırmalar klavye kullanma alışkanlığının çoğu gelişmiş ülkede hızla yayıldığını göstermektedir. ABD’de yapılan bir araştırma, okuma ve yazma işlemlerinde gençlerin % 47’si bilgisayar, %32’si e-kitap, % 21’i iPhone ve iPod Touch % 9’u da cep telefonunu kullandığını ortaya koymaktadır (Beuve-Méry, 2010). Bu süreçte ilk sırayı klavye ile yazma almaktadır. Bunu e-kitap ve cep telefonu gibi tuşlarla yazma izlemektedir. Böylece çoğu öğrencide klavye ve tuşlarla yazma ya da ekrana yazma becerileri gelişmektedir. Ülkemizde de öğrenciler arasında klavye ve tuşlarla yazma hızla yayılmaktadır. Bu durum çoğu öğrencinin dil, zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerinde belirleyici olmaktadır.

Etkili ve verimli yazmak için zihinsel ve fiziksel kaynakları iyi değerlendirmek gerekmektedir. Bunun için elleri klavyeye doğru yerleştirme, harflerin klavyedeki yerini öğrenme, sürekli aynı harflere aynı parmakla basma, klavyeye bakmadan doğru ve hızlı yazma, anlayarak ve düşünerek yazma gibi konular üzerinde durulmaktadır. Bu süreçte iki parmak yerine on parmakla yazmaya ağırlık verilmektedir. On parmakla yazmanın en önemli kuralı klavyeye bakmadan yazmadır. Bu süreçte kullanılan klavyenin türü de önemli olmaktadır. Gelişmiş ülkelerin çoğunda kendi dil yapılarına uygun, hızlı ve kolay yazmayı sağlayan özel olarak düzenlenmiş klavyeler kullanılmaktadır. Avrupa ülkelerinin hepsinde kendilerine özgü klavye düzenleri bulunmaktadır. Amerika’da ise “Dvorak” denilen klavye birçok kütüphane ve üniversitede standart olarak kullanılmaktadır. Bu klavyelerin yerleşim düzenleri ülkelerin dil yapısına göre değişmektedir. Türkiye’de ise yaygın olarak Q

ve F klavye kullanılmaktadır. Q klavye dünya standardı olan bir klavyedir. Q klavye İngilizce ve diğer dillerde yazmak için çok uygundur. F klavye ise Türkçe için tasarlanmış bir klavyedir.

Ülkemizde Atatürk döneminde gündeme gelen, daha sonraki yıllarda çeşitli araştırma ve çalışmalarla geliştirilen F klavye, 1955 yılında resmiyet kazanmış, 1974 yılında da TSE tarafından kabul edilerek zorunlu hale getirilmiştir. F klavyede harflerin yerleşim düzeni Türkçe'nin dil yapısı, el ve parmakların kolay kullanılması dikkate alınarak yapılmıştır. Yani F klavye Türkçe'deki harflerin kullanılma oranları, sesli-sessiz ilişkileri, hece, kelime ve cümle yapıları, el bilek ve parmakların basma kuvvetlerine göre düzenlenmiştir. Türkçe'nin ses yapısına göre en çok kullanılan sesli harfler A, E, İ,U, sessiz harfler ise K,L,T,M gibi harfler olmaktadır. Bu harfler klavyedeki orta sıraya ve en güçlü parmakların altına yerleştirilmiştir. Ayrıca bütün sesli harfler sol elin altında toplanmıştır. Sağ elin altına ise tamamen sessiz harfler yerleştirilmiştir. Az kullanılan harfler ise diğer sıralara ve kenarlara yayılmıştır. Bu özellikleri nedeniyle F klavye Türkçe metinleri yazarken hız, verimlilik, dikkat, zamanı iyi kullanma, az yorulma, el ve beyin uyumu gibi çeşitli yararlar sağlamaktadır.

Diğer taraftan çeşitli yararlarına rağmen ülkemizde F klavye kullanımı tartışılmakta ve öğrencilerin geleceğini olumsuz yönde etkileyeceği öne sürülmektedir. Dünyada Q klavyenin çok yaygın olduğu, F klavye kullanmanın öğrencilerimizi dünyadan uzaklaştıracağı iddia edilmektedir. Hatta bilgisayarların çoğunda Q klavye olduğu, F klavye öğretiminin bir yarar sağlamayacağı dile getirilmektedir. Ayrıca "F ve Q klavye arasında ne tür farklılıklar var? F klavyenin üstünlükleri nelerdir? Yazma verimliliğini artırır mı? Bilimsel temelleri nedir? İlköğretim öğrencilerine uygun mudur? F klavye öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmeye katkı sağlar mı?" gibi sorular sorulmaktadır. Dünyamızda yaygın olarak Q klavyenin kullanıldığı bilinmektedir. Ancak bu durum Q klavyenin F klavyeye göre daha üstün olduğu anlamına gelmemektedir. Bilgisayar firmaları uzun yıllar Q klavye üretmiş, Türkiye'deki bilgisayar kullanıcılarının çoğu da bilgisayarla gelen bu klavyeyi kullanmak zorunda kalmıştır. Bu nedenle ülkemizde Q klavye hızla yayılmıştır. Ancak günümüzde böyle bir zorunluluk söz konusu değildir.

Niçin F Klavye?

Günümüzde yazma sürecini açıklığa kavuşturmak için zihnimizdeki işlemlerin neler olduğu, bunların dil, düşünme ve zihinsel becerilere etkileri konularında çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalarda önemli bulgulara ulaşılmaktadır. Bu bulgulardan hareketle F klavyenin Türkçe metinleri yazarken öğrenci ve yetişkinlere önemli yararlar sağladığı görülmektedir. Bunlardan bazıları harflerin yerini zihinde yapılandırma, klavyeye bakmadan yazma, düşünme, anlama, dikkat gibi zihinsel becerileri geliştirme, hızlı ve doğru yazma vb. olmaktadır. Bunlar aşağıda açıklanmaktadır.

Kalemle yazarken zihnimizde her harfin yazılış biçimi ile şekli arasında ilişki kurulmaktadır. Oysa klavyede harfin yazılış biçimi yerine klavyedeki yeri ön plana çıkmakta ve zihnimizde her harfin klavyedeki yeri ile şekli arasında ilişki kurulmaktadır (Velay, Longcamp, Zerbato-Poudou,2004). Yani zihnimiz harflerin klavyedeki yerini öğrenmeye ve çabucak bulmaya odaklanmaktadır.

Bu nedenle her harfin klavyedeki yerini zihinde yapılandırmak çok önemli olmaktadır. Q klavyede sesli ve sessiz harfler dağınık yerleştirildiği için harflerin yerini zihne yerleştirmek daha güç olmaktadır. Oysa F klavyede harflerin yerini zihinde yapılandırmak çok kolaydır. Örneğin bütün sesli harfler sol elin altında toplanmıştır. Sağ elin altında ise sadece sessiz harfler vardır.Yani sesliler solda, sessizlerin çoğu sağdadır.Yine Türkçe’de en çok kullanılan A,E,İ,U,Ü gibi sesli harfler sol orta sıraya, en çok kullanılan K,M,L,Y gibi sessiz harfler ise sağ orta sıraya dizilmiştir. Sessiz harflerin bu sıralanması zihinde “KaMeLYa” şeklinde kodlanabilir. Sağdaki üst satıra D,R,N,H,P harfleri yerleştirilmiştir. Bunlar “DeRiNHeP” şeklinde zihne yerleştirilebilir. Kısaca F klavyedeki

yerleşim düzeni harflerin yerini zihinde yapılandırmaya ve kolayca bulmaya çok uygun olmaktadır. Yazma, biri motor diğeri de görsel olmak üzere iki alandaki becerilerin gelişimine bağlıdır. Etkili ve verimli yazmak için iki alandaki becerileri geliştirme üzerinde önemle durulmaktadır. Motor alan, elin hareket ettiği ve harflerin üretildiği alandır. Görsel alan ise gözün yazıları okuduğu ve denetlediği alandır. Kalemle yazarken motor alanla görsel alan kâğıt üzerinde birleşmekte, göz elin hareketlerini ve yazıları kolayca izlemektedir. Oysa klavye ile yazmada motor alan ile görsel alan birbirinden ayrılmakta, motor alan klavye üzerinde, görsel alan ise ekran üzerinde olmaktadır. Eller klavyedeki tuşlara basarak harfleri üretirken gözler de ekrandaki yazıları izlemektedir (Velay, Longcamp, Zerbato-Poudou, 2004).

Yazma sürecinde bu iki alanı kontrol etmek güçtür. Yazmaya yeni başlayanlar veya iki parmakla yazanlar bir taraftan klavyeye bir taraftan da ekrana bakarlar. On parmakla yazmanın en önemli kuralı ise klavyeye bakmadan yazmadır. Klavyeye sık bakmak dikkati, yazma sürecini ve zihni olumsuz etkilemektedir. Hem ekrana hem de klavyeye bakma dikkatin ikiye bölünmesine neden olmaktadır. Hatta dizgi yaparken yazılacak metne, ekrana ve klavyeye bakma dikkatin üçe bölünmesini getirmektedir. Bu durum gözlerin ve zihninin çabuk yorulmasına, hatalı yazmaya ve zaman kaybetmeye neden olmaktadır.

Klavyeye bakmadan yazmak için parmakların klavyede üzerinde harflerin yerini çabuk ve kolay bulması gerekmektedir. Bunun için sık kullanılan harfler kolay ulaşılabilir yerlere yerleştirilmeli ve yazma sürecinde parmaklar fazla yer değiştirmemelidir. Bu yönüyle F klavye yazıcılara bazı kolaylıklar sağlamaktadır. F klavye dil yapımıza uygun olarak hazırlandığından Türkçe’de en çok kullanılan harfler, klavyenin orta sırasına, daha az kullanılan harfler ise kenarlara yerleştirilmiştir. F Klavyede Türkçe metinleri yazarken orta sıradaki harfleri kullanma sıklığı % 64 ’tür.Yani parmakların yerini hiç değiştirmeden orta sıradaki 8 harfle Türkçe bir metnin % 55’ i yazılabilmektedir. Bu durum klavyeye daha az bakmayı getirmektedir.Oysa Q klavyede parmakların yerleştiği orta sırada F,D,S,H,G,J,K,L gibi harfler bulunmaktadır. Türkçe bir metin yazarken E,İ,U,I,Ü sesli harflere ulaşmak için parmakların yerini değiştirmek gerekmektedir. Kısaca F klavyede parmaklar Türkçe’de sık kullanılan harflerin üzerinde olduğundan yazı yazarken daha az yer değiştirmekte ve klavyeye sık bakmaya gerek kalmamaktadır.

F Klavye ve Zihinsel Beceriler

F klavye kullanımı zihinsel becerileri etkilemekte ve geliştirici olmaktadır. Bilindiği gibi kalemle yazmada tek el kullanılmaktadır. Bu durum beynin bir bölümünün yazma sürecine eşlik etmesini sağlamaktadır. Oysa klavye ile yazmada iki el birlikte kullanılmakta ve beynin her iki yarım küresi de yazma sürecine katılmaktadır. On parmakla yazarken her iki eli birlikte kullanma ve sürekli aynı harflere aynı parmakla basma beynimizin çeşitli bölümlerini harekete geçirmektedir. Bu süreçte sağ ve sol elin dengeli kullanılması beyin yarım küreleri arasındaki iletişimi artırmakta, zihinsel işlem ve becerileri geliştirici olmaktadır (Velay,Longcamp, ZerbatoPoudou,2004,Velay, Longcamp, 2005). Bu yönden F klavye bazı üstünlüklere sahiptir. F klavyede Türkçe metinleri yazarken sağ el % 51, sol el ise % 49 oranında kullanılmaktadır. Bu durum her iki beyin yarım küresinin de yazma sürecine dengeli olarak katılmasını sağlamaktadır. Oysa Q klavyede Türkçe metinleri yazarken aynı denge söz konusu değildir. Örneğin Q klavyede "testere, adeta, esaret, berbat, araba, radar" gibi çok sayıda kelime sadece sol el, "kilim, ışık, koyun, okul, çinko, önlük" gibi çok sayıda kelime de sadece sağ elle yazılmaktadır. Oysa F klavyede bu kelimelerin yazılmasında iki el birlikte kullanılmaktadır. Kısaca F klavye düşünme, anlama, sorgulama, ilişkilendirme, sıralama, dikkat, yaratıcılık, üreticilik gibi çeşitli zihinsel becerileri geliştirici olmaktadır. Özellikle yazma sürecine dikkat yoğunlaştırma ve sürdürme, yanlışları bulma ve düzeltme gibi işlemler daha kolay yapılmaktadır.

Türkçe kelimeler genel olarak bir sesli bir sessiz harfin birbiri ardına dizilmesiyle oluşmaktadır. Bu durum cümle ve metin içinde sesli ve sessiz harf sayısının birbirine yakın olmasını getirmektedir. Türkçe metinlerin bu özelliği F klavyede harflerin her iki ele eşit dağılarak yazılmasını sağlamaktadır. Yani kelimeleri yazarken bir sağ bir sol el tuşlara basmakta, biri kalkarken diğeri inmektedir. Böylece F klavyede Türkçe metinleri yazarken hem eller hem de beyin yarım küreleri arasında dengeli bir iş bölümü yapılmaktadır. Bu durum beynimizin el ve parmakları daha kolay yönetmesini sağlanmaktadır. Tıpkı yürürken bir sağ bir sol ayak atma, yüzerken bir sağ bir sol kulaç atma,müzik temposu tutarken bir sağ bir sol eli kaldırmada olduğu gibi.Kısaca F klavyede yazı yazarken el ve beyin koordinasyonu daha iyi sağlanmakta, zihin ve beden daha az yorulmakta, yazma verimliliği daha yüksek olmaktadır.

F Klavye ve Hızlı Yazma

Yazma konusundaki yeni araştırmalara göre beynimizde sözleri yazıya dönüştüren küçük bir bölge bulunmaktadır. Bu bölgedeki nöronlar sesleri harflere, sese dayalı soyut kodlamaları da yazılı somut kodlara dönüştürmektedir. Bu araştırmayı yöneten Démonet'e göre bu bölgedeki nöronlar yazılacak harflere göre el ve parmak kaslarının hareketini sağlamakta ve yazma sürecini yönetmektedir (Démonet,2009).Yazma sürecinde zihnimizde üç aşamalı işlem yapılmaktadır. Birinci aşamada dinleme ve okuma yoluyla alınan kelimelerin sesleri tek tek belirlenmektedir.İkinci aşamada ayırt edilen sesler harflerle ilişkilendirmektedir. Üçüncü aşamada ise seslerin karşılığı olarak harfler tek tek yazılarak hece ve kelimeler oluşturulmaktadır. Böylece dinleme ve okuma yoluyla alınan sesler harf,hece ve kelimelere dönüştürülerek yazıya aktarılmaktadır. Bu süreç birbirini izleyen çok hızlı işlemlerle gerçekleştirilmektedir (Güneş,2007.a).

Türkçe’de her ses bir harfle yazılmaktadır. Yani alfabemizde ses ve şekil arasında bire bir ilişki vardır. Bu durum zihnimize seslerin harflere dönüştürülmesini kolaylaştırmakta, okuma yazma ve klavye ile yazmada üstünlük sağlamaktadır. Oysa bazı dillerde aynı sesler farklı harflerle veya harf gruplarıyla yazılmaktadır. Örneğin Fransızca’da “o” sesi “o”, “au”, “eau” ile f sesi “f”, “ff”, “ph” gibi harflerle yazılmaktadır. Bir sesin çeşitli harflerle ve farklı biçimlerde yazılması, zihin yükünü artırmakta ve hızlı yazmayı engellemektedir. Türkçe bu yönüyle zihnin çalışma sistemine ve işleyişine çok uygun olmakta, daha hızlı yazılmaktadır (Güneş,2009,2007.a). Türkçe’nin bu üstün özelliği klavyede de açıkça görülmektedir. Yani klavyede Türkçe metinler diğer dillere göre daha hızlı yazılmaktadır.Bu durum F klavye ile desteklendiğinde yani Türkçe metinler F klavye ile yazıldığında, yazma hızı ve verimliliği daha da artmakta, zaman kaybı önlenmektedir. Bu durum F klavye ile katıldığımız uluslararası hızlı yazma yarışmalarında aldığımız derecelerde de görülmektedir.

Sonuç olarak Türkçe dil yapısına uygun olarak geliştirilen, düşünme, anlama, sorgulama, dikkat, yaratıcılık, üreticilik gibi zihinsel becerileri geliştirmeye katkı sağlayan, yazma hızını ve verimliliğini artıran F klavye kullanımına gereken ağırlık verilmelidir. Hız ve verimlilik açısından Türkçe metinleri yazarken F klavye kullanılmalıdır. Okullarda öğrencilere F klavye kullanımı ve yararları öğretilmelidir. Böylece yazma becerileri gelişmiş, düşünen, araştıran, sorgulayan ve Ülkemizin geleceğine yön veren bireyler yetiştirilmelidir.

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ